

กลุ่มอาการที่มีผลสัมฤทธิ์ต่ำกว่าความสามารถจริง

ความหมาย

กลุ่มอาการที่มีผลสัมฤทธิ์ต่ำกว่าความสามารถจริง (Underachievement Syndrome) หมายถึง ลักษณะที่แสดงให้เห็นถึงความแตกต่างที่ต่ำกว่าผลการเรียนที่โรงเรียนจากความสามารถในการทำแบบทดสอบเชาวน์ปัญญา หรือ คะแนนจากแบบทดสอบความถนัดทางการเรียน

ความเป็นมา

ภาวะที่ทำให้พ่อแม่ ครู รู้สึกเครียดและกังวลก็คือ การที่ลูกหรือลูกศิษย์มีผลการเรียนไม่ดี ทั้งๆ ที่เด็กไม่มีความบกพร่องทางสติปัญญา บางคนเคยเป็นเด็กเรียนเก่งแต่แล้วผลการเรียนก็ลดต่ำลง บางคนเป็นเด็กที่มีระดับสติปัญญาสูงแต่สอบคณิตศาสตร์ตกหรืออ่านหนังสือไม่เก่ง เด็กฉลาดหลายคนเป็นเด็กเรียนไม่เก่ง จนมีฉายาว่าเด็กแววดิที่เรียนอ่อน หรือเด็กฉลาดแต่ไม่เก่ง

นักจิตวิทยา นักการศึกษา ตลอดจนนักให้คำปรึกษาครอบครัว ต่างเผชิญปัญหาเหล่านี้และได้พยายามศึกษาวิจัยกันเรื่อยมาตั้งแต่ปี ค.ศ.1960 เช่น งานวิจัยของ ราฟ, โกลด์เบิร์ก และพาสโซว์ (Raph, Goldburg and Passow, 1966) และจากงานวิจัยของ ซิลเวีย ริมม์ (Sylvia Rimm) นักให้คำปรึกษาครอบครัว ต่างรายงานถึงลักษณะของเด็กกลุ่มนี้ ว่าพฤติกรรมแรกสุดของการมีผลสัมฤทธิ์ต่ำกว่าที่ควรนั้น เห็นได้จากพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลา ทั้งกรณีของเด็กปัญญาเลิศที่ไม่ประสบความสำเร็จจากการเรียน เด็กเหล่านี้อาจแสดงความสามารถพิเศษในด้านอื่นๆ

ในการศึกษาระยะยาวของเทอร์แมน และโอเด็น (Terman and Oden, 1947 ใน Montgomery, D.2003) ซึ่งใช้กลุ่มตัวอย่างเป็นเด็กปัญญาเลิศ ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ จำนวน 150 คน เปรียบเทียบกับเด็กปัญญาเลิศที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสอดคล้องกับความสามารถ 150 คน โดยให้คนเหล่านี้ประเมินผลตนเอง และให้อาจารย์และผู้ปกครองประเมินในลักษณะสำคัญ 4 ด้าน ต่อไปนี้คือ ด้านความเชื่อมั่นในตนเอง ด้านความมุ่งมั่นในการทำงาน ด้านความสามารถในการวางแผนเป้าหมาย และด้านการแสดงความรู้สึกดี้อย เมื่อดูประวัติย้อนหลังที่ครูบันทึกไว้ พบว่า การประเมินของครูแสดงให้เห็นถึงความแตกต่างระหว่างคนสองกลุ่มนี้ ตั้งแต่ก่อนวัยรุ่น รวมถึงบุคลิกภาพด้วย

นักจิตวิทยาในระยะต่อมาสังเกตเห็นถึงสิ่งที่ทำให้เด็กฉลาดประสบความสำเร็จต่างกันคือ ความฉลาดทางอารมณ์ (EQ) และความสามารถในการเผชิญปัญหา การศึกษาถึงกลุ่มอาการที่มีผลสัมฤทธิ์ต่ำกว่าความสามารถจริง จึงขยายวงกว้างออกไป

ลักษณะของเด็กที่มีผลสัมฤทธิ์ต่ำกว่าความสามารถจริง

จากการศึกษา การสังเกต และการวิจัยของนักจิตวิทยาและนักการศึกษาในรอบหลายปีที่ผ่านมา สามารถสรุปถึงลักษณะสำคัญของเด็กกลุ่มนี้ได้ดังนี้

1. ขาดแรงจูงใจในการเรียน มีพฤติกรรมเหมือนเด็กเกียจคร้าน ไม่ร่วมมือ ไม่ยอมแก้ปัญหาใดๆ ไม่มีความพยายามทำความเข้าใจกับบทเรียนหรือเรื่องราวที่คิดว่ายาก

2. ขาดความตั้งใจในการทำงานให้บรรลุตามเป้าหมาย

3. ขาดความเชื่อมั่นในตนเอง บางครั้งเนื่องมาจากด้อยความสามารถในบางเรื่อง หรือมาจากวัฒนธรรม ภูมิหลังที่แตกต่างจากกลุ่มเพื่อน จึงมีปมด้อยในตนเอง

เด็กกลุ่มนี้มักไม่ชอบโรงเรียน แสดงท่าทีเบื่อหน่ายไม่สนใจ แต่ก็ไม่อยู่นิ่ง มีโลกของตนเอง บางคนพูดเก่งแต่เขียนไม่เก่ง ทนเพื่อนที่เรียนซ้ำไม่ได้ ชอบคุยหรือทำงานกับเด็กที่โตกว่า หรือกับผู้ใหญ่ สังคมไม่ติดนักกับเพื่อนรุ่นเดียวกัน มีอารมณ์ไม่คงที่ และขาดความตั้งใจในการทำงาน ตามเป้าหมายที่วางไว้ แต่เป็นผู้มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ เรียนรู้ได้รวดเร็ว คิดสิ่งที่เป็นนามธรรม แก้ปัญหาต่างๆ ได้ และมีคำถามชวนคิด

สาเหตุของการมีผลสัมฤทธิ์ต่ำกว่าความสามารถจริง

การมีผลสัมฤทธิ์ต่ำกว่าความสามารถจริง นอกจากจะขึ้นอยู่กับผู้มองหรือผู้สังเกตและยังขึ้นอยู่กับการพัฒนาความคิดเกี่ยวกับตนเองของเด็กๆ อีกด้วย ดังนั้น การจะตอบคำถามว่า ทำไม เด็กที่ฉลาดจึงไม่เก่งเท่าที่ควร จึงควรดูจากสาเหตุต่างๆ ซึ่งพอจะประมวลได้ดังนี้

1. การคาดหวังที่ไม่เป็นจริง

สังคมมักคาดหวังว่าเด็กเรียนเก่งต้องได้เกรดสูง เรียนจบปริญญาสูงๆ คือ คนฉลาดและเก่ง ทั้งคาดหวังว่าคนเหล่านี้ จะมีความสามารถสูงโดดเด่นในทุกๆ เรื่อง แต่ความเป็นจริงก็คือคนเรามีความสามารถหลากหลาย บางคนอาจมีความสามารถสูงหรือโดดเด่นเพียงบางเรื่อง แต่ถูกคาดหวังจากคนรอบข้างในเรื่องที่เขาไม่ได้โดดเด่นด้วย ภาพที่ปรากฏจึงเข้าทำนองที่ว่าฉลาดแต่ไม่เก่ง หรือ ทำดีทีเหลว บ้างก็ให้สมญาว่า เป็นเด็กแววดิที่เรียนอ่อนก็มี

โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีที่มีการวัดความฉลาดจากคะแนน สติปัญญา เป็นสำคัญ

ความฉลาดของบุคคลมิได้มีเฉพาะด้านสติปัญญา หากยังมีความฉลาดในเรื่องอื่นๆ อีก ที่จะนำมาให้บุคคลประสบความสำเร็จในชีวิต เช่น ความฉลาดทางอารมณ์ ความฉลาดด้านความคิดสร้างสรรค์ ความสามารถในการเผชิญปัญหา ความฉลาดในการตัดสินใจ และหาทางเลือกโดยอาศัยพื้นฐานทางศีลธรรม (moral quotient) และความฉลาดทางสังคม ที่ทำให้บุคคลสามารถเข้ากับคนอื่นได้ดี เหมาะสมทั้งในภาวะของการเป็นผู้นำ หรือผู้ตาม (social quotient) ดังนั้น การตั้งความคาดหวังในตัวบุคคล จึงไม่ควรเน้นเฉพาะเรื่องของสติปัญญาเพียงอย่างเดียว

2. ข้อจำกัดบางประการของเด็ก

เด็กสติปัญญาดี หลายคนอาจมีลักษณะของเด็กที่มีความต้องการพิเศษด้านอื่น ควบคู่ไปด้วยเช่น การมีสมาธิสั้น การมีปัญหาทางการเรียนรู้เฉพาะด้าน การมีปัญหาด้านอารมณ์ และพฤติกรรม หรือมีปัญหาด้านสุขภาพ ข้อจำกัดเหล่านี้ล้วนเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาความสามารถของเด็กได้ไม่เต็มศักยภาพที่มีอยู่ หากไม่ได้รับการช่วยเหลือที่เหมาะสมทันที

3. การอบรมเลี้ยงดูของครอบครัว

มีงานวิจัยหลายเรื่อง ที่บ่งชี้ว่าบรรยากาศในบ้าน กฎของบ้าน วิธีการอบรมเลี้ยงดูเด็ก ส่งผลโดยตรงต่อการพัฒนาบุคลิกภาพ การเห็นคุณค่าในตนเอง การมีวินัย ความเป็นผู้นำ ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ความต้องการที่จะเป็นคนสมบูรณ์แบบตลอดจนค่านิยม เจตคติต่อการเรียน และการดำรงชีวิต หรืออีกนัยหนึ่งก็คือ ลักษณะการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัว จะมีผลต่อลักษณะความฉลาดทางอารมณ์ ความคิดสร้างสรรค์ จริยธรรม และความสามารถในการเผชิญปัญหา (Rimm 1988, Armstrong 2003)

4. บริบททางสังคม

สังคมที่ให้โอกาสและเห็นความสำคัญหรือคุณค่าของทรัพยากรมนุษย์ ย่อมส่งผลต่อการจัดสิ่งแวดล้อมต่อการเรียนรู้หรือมีแหล่งบริการเรียนรู้ต่างๆ ในสังคมเพื่อเปิดโอกาสให้เด็กได้พัฒนาความสามารถที่หลากหลาย สังคมใดไม่เปิดโอกาสเช่นนี้ก็ย่อมปิดกั้นและทำลาย “ความฉลาด” ของเด็กและเยาวชนไปอย่างน่าเสียดาย การจัดการเรียนการสอนในระบบโรงเรียนก็เป็นแหล่งการเรียนรู้ที่สำคัญอย่างยิ่งของเด็ก (ศรียา นิยมธรรม 2550)

ในสังคมไทยปัจจุบัน ทั้งภาครัฐและเอกชนก็ได้ตระหนักถึงความสำคัญในการพัฒนาเด็ก ให้ก้าวรุดด้านมิใช่เฉพาะเรียนหนังสือเก่งเท่านั้น จึงได้จัดแหล่งการเรียนรู้ตามสถานที่ต่างๆ เช่น พิพิธภัณฑ์เด็ก ศูนย์พัฒนาอัจฉริยภาพ เป็นต้น

การพัฒนาเด็กที่มีผลสัมฤทธิ์ต่ำกว่าความสามารถจริง

จากปรัชญาการศึกษาพิเศษที่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาเด็กโดยเริ่มต้นจากการช่วยเหลือหรือแก้ไข เปลี่ยนแปลงลักษณะของการมีผลสัมฤทธิ์ต่ำกว่าความสามารถจริง จะดำเนินการในทำนองเดียวกับกับการช่วยเหลือเด็กที่มีความต้องการพิเศษที่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาเด็กคือการค้นหาคัดกรองว่าเด็กคนใดที่มีลักษณะเช่นนี้ หรือ มีเด็กคนใดที่อยู่ในภาวะเสี่ยงต่อการมีปัญหาดังกล่าว จากนั้นจึงวินิจฉัยลักษณะของปัญหาเพื่อวางแผนแก้ไขต่อไป

การคัดกรอง หรือคัดแยกเด็กที่มีผลสัมฤทธิ์ต่ำกว่าความสามารถจริง มีนักจิตวิทยา คือ ซิลเวีย ริมม์ (Sylvia Rimm, 1986) ได้สร้างแบบสำรวจ AIM (Achievement Identification Measure) ซึ่งเป็นแบบสำรวจที่ใช้วัดลักษณะพฤติกรรมและประวัติที่เกี่ยวข้องกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ในโรงเรียน และยังบอกถึงลักษณะของเด็กในด้านต่างๆ

ที่ส่งผลต่อการเรียนของเด็ก เช่น ด้านการแข่งขัน ความรับผิดชอบ การบังคับตัวเอง การยอมรับนับถือ ฯลฯ เป็นต้น แบบประเมินนี้ใช้ง่ายโดยให้พ่อแม่ตอบแบบสำรวจ พ่อแม่ที่ตอบคำถามจะใช้เวลาตอบโดยไม่จำกัดเวลา แต่ปกติจะใช้เวลาประมาณ 20 นาที และให้พ่อแม่ปรึกษาหารือกันได้ แต่ถ้าเป็นไปไม่ได้ก็ให้พ่อหรือแม่ที่รู้จักลูกมากที่สุดเป็นผู้ตอบคำถาม คำตอบที่ได้จะบ่งชี้ให้ทราบว่าเด็กอยู่ในภาวะเสี่ยงต่อการเป็นเด็กที่มีผลสัมฤทธิ์ต่ำกว่าความสามารถที่แท้จริง หรือไม่ โดยมี เกณฑ์เปรียบเทียบของเด็กอเมริกัน

ในปี พ.ศ.2532 ซิลเวีย ริมม์ ได้ทำวิจัยร่วมกับศรียา นิยมธรรม เพื่อพัฒนา AIM ของเด็กไทย และมีเกณฑ์ปกติของเด็กไทย พ.ศ. 2542 และต่อมา รัศมิ์ โพนเมืองหล้า ได้ปรับปรุง AIM ให้นักเรียนเป็นผู้ตอบแบบทดสอบแทนที่จะเป็นพ่อแม่ และหาเกณฑ์ปกติของเด็กไทย และนำมาใช้สำรวจเด็กกลุ่มนี้เพื่อช่วยเหลือและพัฒนาการเห็นคุณค่าในตนเอง เขาพบว่า การช่วยเหลือแต่เนิ่นๆ สามารถแก้ปัญหการเห็นคุณค่าในตนเองได้เป็นอย่างดี

บทบาทของโรงเรียน

ทอแรนซ์ (Torrance, 1965 อ้างใน Rimm 1986) ได้ศึกษานักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ต่ำกว่าความสามารถจริง และสรุปว่า สาเหตุหลักๆ ก็คือ การไม่มีโอกาสที่จะสื่อสารถึงสิ่งที่เขาได้เรียนรู้มา ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะสิ่งที่เขาสนใจและเรียนรู้ ไม่มีในหลักสูตรที่เขาเรียน ในบางกรณี เด็กรู้สึกว่สิ่งที่เขาเรียนอยู่นั้นมันยากไปหรือไม่ก็ง่ายจนน่าเบื่อ เด็กไม่มีโอกาสที่จะเรียนตามลีลาการเรียนรู้ที่เขาถนัด บางทีรู้สึกว่สิ่งที่เขาต้องเรียนนั้นไม่มีความหมาย ไม่น่าสนใจ

ดังนั้น หากครูสามารถค้นหาสาเหตุหรือวินิจฉัยได้ว่า ปัญหาที่เกิดขึ้นเกี่ยวข้องกับเรื่องใด ก็จะปรับปรุงเปลี่ยนแปลงบรรยากาศทางการเรียนให้

เอื้อกับความสนใจ ความสามารถของเด็ก ดังที่ วิธมอร์ (Whitmore, 1980) ได้อธิบายถึง ยุทธวิธี 3 ประการที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของการมีผลสัมฤทธิ์ต่ำกว่าความสามารถจริง คือ

1. การสนับสนุน เทคนิคและรูปแบบในชั้นเรียน ที่ทำให้นักเรียนรู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งของชั้นเรียน หรือโรงเรียน รวมถึงวิธีที่จะประชุมในชั้นเรียน เพื่ออภิปรายถึงเรื่องที่ทำให้นักเรียนสนใจ

2. การพัฒนาความคิด และการรับรู้เกี่ยวกับตนเองให้มีเจตคติที่ดีที่กระตุ้นให้เด็กพบความสำเร็จ ทำให้นักเรียนรู้สึกเห็นคุณค่าของตนเอง และการเรียนซึ่งจะเป็นตัวกระตุ้นให้นักเรียนมีความพยายาม โดยไม่เพียงแต่มุ่งให้พบกับความสำเร็จเท่านั้น หากแต่จะให้เห็นคุณค่าของการใช้ความพยายามซึ่งเป็นการสร้างวินัย ความรับผิดชอบ ทั้งให้เด็กประเมินผลงานของตนเองก่อนจะได้ผลประเมินจากครู

3. วิธีซ่อมเสริม ครูจะต้องตระหนักว่าไม่มีเด็กคนใดที่มีความสมบูรณ์แบบ เด็กแต่ละคนจะมีจุดเก่ง จุดอ่อนต่างๆ กันไป รวมทั้งความต้องการทางสังคม อารมณ์ สติปัญญา และวิธีการเรียนรู้ก็แตกต่างกันไป เมื่อใช้เทคนิค การสอนซ่อมเสริมมาช่วย นักเรียนก็มีโอกาสทำได้ดีเยี่ยมในเรื่องที่เขาเก่ง และมีความเข้าใจ ขณะเดียวกันก็มีโอกาสแก้ไขข้อบกพร่องในจุดอ่อนของเขา การสอนซ่อมเสริมควรทำในสิ่งแวดล้อมที่เป็นมิตร กล่าวคือ การทำผิดเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนรู้ สำหรับทุกคนรวมถึงครูด้วย

พ่อแม่ผู้ปกครองควรหลีกเลี่ยงการทำให้เด็กเสียกำลังใจหรือเกิดความท้อถอยด้วยการข่มขู่คุกคาม ไม่รับรู้ ไม่นำพา มีนินทา ไม่ไว้ใจเด็ก การใช้ถ้อยคำวิพากษ์วิจารณ์ เช่น “ถ้าเธอฉลาดจริง ทำไมถึงสอบได้เกรด C ในวิชา...” หรือ “ทำไมถึงได้...” คำพูดเหล่านี้ ไม่เคยให้ผลดี การแข่งขันที่ทำอยู่เป็นประจำมักนำไปสู่การมีผลสัมฤทธิ์ต่ำกว่าที่ควรได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อเด็กมีความรู้สึกอยู่ตลอดเวลาว่า

จะเป็นผู้ชนะหรือผู้แพ้ ควรหลีกเลี่ยงการเปรียบเทียบกับเด็กคนอื่น ๆ แต่จงแสดงให้เห็นว่า เขาจะเอาชนะในการแข่งขันได้อย่างไร และจะแก้ไขอย่างไรให้ดีขึ้น

การฝึกทักษะการเรียนรู้ การจัดเวลาเรียน หรือการติวเป็นพิเศษ อาจใช้ไม่ได้ ถ้าเด็กมีลักษณะของการมีผลสัมฤทธิ์ต่ำกว่าที่ควรเป็นเวลานานแล้ว วิธีนี้จะใช้ได้กับเด็กที่มีความตั้งใจ และอยากรู้ อยากเห็น อยากให้ครูเข้าใจลึกซึ้งดูแลอย่างรอบคอบ การสอนพิเศษให้กับเด็กปัญญาเลิศจะได้ผลดีที่สุด หากผู้สอนได้เลือกสิ่งที่สุดอดคล้องกับลีลาการเรียนรู้ของเด็ก ในวิชาที่ฝึกทักษะการเรียนรู้อย่างกว้างขวาง การได้ผู้สอนที่ไม่เข้าใจเด็ก จะเกิดผลเสียมากกว่าผลดี

การให้คำปรึกษา

เด็กเก่งที่มีผลสัมฤทธิ์ต่ำกว่าความสามารถจริงนั้น มักทำให้ครูผู้ปกครองรู้สึกหนักใจ เพราะความไม่เข้าใจ ปัญหาเหล่านี้ ไม่ได้เกิดขึ้นในทันทีทันใด หากจะค่อยเป็นค่อยไป ผลการเรียนรู้ของเด็กจะต่ำลงเรื่อยๆ หรือสูง ๆ ต่ำ ๆ หากการวินิจฉัยปัญหาพบสาเหตุมาจากข้อจำกัดของตัวเด็ก การบำบัดรักษา ก็อาจต้องได้รับความร่วมมือจากทางกายแพทย์ นักจิตวิทยา นักการศึกษาพิเศษ แต่หากปัญหามาจากทางครอบครัว การทำงานร่วมกับผู้ปกครอง ในเรื่องครอบครัวบำบัด ย่อมเป็นสิ่งจำเป็น การแก้ปัญหาต้องใช้เวลาน้อยกว่าเวลาที่ใช้ในการก่อตัวของปัญหา

ในประเทศไทยการไปหาจิตแพทย์เพื่อปรึกษาหารือเกี่ยวกับปัญหาของเด็ก แม้จะมีการยอมรับกันมากขึ้นแต่ยังไม่แพร่หลาย นอกจากในกรณีที่มีปัญหารุนแรงแล้ว การแก้ไขจะยากกว่าการป้องกัน ดังนั้น เมื่อบุตรหลานตกอยู่ในภาวะเสี่ยงต่อการมีปัญหา ก็ควรรับการให้คำปรึกษา จากทางโรงเรียน นักจิตวิทยา หรือแพทย์ เสียแต่เนิ่น ๆ

บรรณานุกรม

- รัศมี โพนเมืองหล้า. (2542). **การศึกษาการเห็นคุณค่าในตนเองของเด็กปัญญาเลิศที่มีผลสัมฤทธิ์ต่ำกว่าความสามารถที่แท้จริง**. ปรินญาณิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ศรียา นิยมธรรม. (2532). **การสร้างแบบคัดแยกเด็กที่มีผลสัมฤทธิ์ต่ำกว่าความสามารถที่แท้จริง**. กรุงเทพฯ.
- _____. (2550). **ฉลาดแต่ไม่เก่ง**. ฝ่ายวิจัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ : P.A. Art & Printing Co.,Ltd.
- อารี สันหนวี. (2547). **พหุปัญญาประยุกต์**. กรุงเทพฯ : สมาคมเพื่อการศึกษาเด็ก.
- อุมาพร ตรังคสมบัติ (2543) **พาลูกค้นหาความนับถือตนเอง**. กรุงเทพฯ : บริษัทศูนย์วิจัยและพัฒนาครอบครัวจำกัด.
- _____. (2544). **สร้าง EQ ให้ลูกคุณ**. กรุงเทพฯ : บริษัทศูนย์วิจัยและพัฒนาครอบครัวจำกัด.
- Adderholdr, Mirinam. (1999). **Perfectionism**. Minneapolis : Free Spirit Publishing Inc.
- Armstrong, Thomas. (2003). **You're Smarter than You Think**. Minneapolis. Free Spirit Publishing Inc.
- Bainbridge, Carlo. (2008). **Understanding Underachievement Gifted Children**. <http://giftedkid.about.com/>
- Coil, Canlyn. (1994). **Motivating Underachievement**. Minneapolis. Free Spirit Publishing Inc.
- Delisle, J.R. and Sandra L.B. Erger. (1990). **Understanding Gifted Students**. ERIC EC Digest#478.
- Heacox, Diane. (1991). **Up from Underachievement**. Minneapolis. Free Spirit Publishing Inc.
- Montgomery, Diane. (2003). **Gifted Children with Special Needs, Double Exceptionality**. Middlesex University, England.
- Raph. J.B. Goldburg, M.L. and Passow, A.H.(1966). **Bright Underachievers**. New York : Teacher College Press.
- Rimm, Sylvia. (1986). **Underachievement Syndrome**. Wisconsin, Good Apple.
- _____. (1988) **The Underachievement Syndrome : Cause and Cure**. Watertown WI.Apple Publishing Company.
- Selisle, I.R. and other. (1990). **Underachievement Gifted Students**. Eric ecdiyst E478.
- Whitmore. J.F. (1980). **Giftedner, Conflict and Underachievement**. Boston : Allyn and Bacon.
- Torrance, E.P. (1977). **Encouraging Creativity in the Classroom**. Dubuque IA. William C. Brown.